

Sygn. akt V U 422/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016 r. w Kaliszu

odwołania L. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 21 marca 2016 r. Nr (...)

w sprawie L. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 21 marca 2016 r., znak (...), w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy L. G. emeryturę począwszy od dnia (...).

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 marca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy L. G. przyznania prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, gdyż zdaniem organu rentowego wnioskodawca nie udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 roku 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył wnioskodawca L. G., domagając się przyznania prawa do emerytury. Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie, wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia:

Wnioskodawca L. G. urodził się (...).

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił 26 lat i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 12 lat, 5 miesięcy i 25 dni okresów z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Okresem spornym, co do możliwości zaliczenia wnioskodawcy do okresów pracy w szczególnych warunkach, jest jego okres zatrudnienia od dnia 2 lipca 1984 roku do dnia 30 kwietnia 1991 roku.

W okresie od dnia 2 lipca 1984 roku do dnia 30 kwietnia 1991 roku L. G. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) w O., przy czym od dnia 6 kwietnia 1988 roku do dnia 31 marca 1991 roku pracował na budowie eksportowej (dowód – świadectwo pracy wnioskodawcy, akta osobowe wnioskodawcy).

Z wykształcenia wnioskodawca jest technikiem spawalnictwa.

(okoliczności niesporne)

Wnioskodawca, w okresie od dnia 2 lipca 1984 roku do dnia 5 kwietnia 1988 roku pracował w kontroli jakości produkcji wykonywanych zbrojeń z drutów i stali, niezbędnych do produkcji wielkich płyt, z których budowało się bloki mieszkalne, i innych konstrukcji metalowych, wykorzystywanych w budownictwie. Pracując w kontroli jakości produkcji wnioskodawca sprawdzał, czy zbrojenia były odpowiednio spawane, zgrzewane i wiązane, a w razie nieprawidłowego wykonania tych czynności wykonane zbrojenia były poprawiane lub były brakowane. Wnioskodawca, pracując w kontroli jakości produkcji, nadzorował pracę około 30 zbrojarzy, którzy wykonywali konstrukcje zbrojarskie do produkcji wielkiej płyty i innych elementów budowlanych na hali produkcyjnej. Kontrole jakości produkowanych zbrojeń pod różne konstrukcje budowlane, wnioskodawca wykonywał w trakcie pracy zbrojarzy, kontrolując na bieżąco wykonywanie tych prac. Prace kontrolera jakości wykonywał wnioskodawca w pełnym wymiarze czasu pracy.

Pracodawca stanowisko pracy wnioskodawcy określał jako brakach, specjalista, majster. W umowie o pracę z dnia 2 lipca 1984 roku pomiędzy (...) a wnioskodawcą, stanowisko pracy wnioskodawcy określono jako brakarz (dowód – umowa o pracę – akta osobowe wnioskodawcy, zeznania wnioskodawcy [00:02:13][00:21:34, [00:46:14][00:49:05]; zeznania M. S.[00:22:50][00:33:06]; zeznania A. S.[00:33:07][00:44:38]).

Od dnia 6 kwietnia 1988 roku do dnia 31 marca 1991 roku wnioskodawca pracował w Czechosłowacji w Zakładach (...), na odlewni, jako oczyszczacz, będąc skierowanym tam prze (...)– Dział (...). Wnioskodawca wykonywał prace oczyszczacza odlewów. Pracę tą wykonywał w pełnym wymiarze czasu. (dowód – umowy o pracę w charakterze oczyszczacza na kontrakcie zagranicznym wraz z aneksami, świadectwo pracy wnioskodawcy z (...) w O.– akta osobowe wnioskodawcy; zeznania wnioskodawcy [00:02:13][00:21:34], [00:46:14]{00:49:05}; zeznania A. S.[00:33:07][00:44:38])

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie niesporny.

Z świadectwa pracy wnioskodawcy, z umów o pracę, z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, z umów o pracę, z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, z zeznań wnioskodawcy, z zeznań świadków, którzy w spornym okresie pracowali razem z wnioskodawcą, wynika, iż w okresie od dnia 2 lipca 1984 roku do dnia 30 kwietnia 1991 roku wnioskodawca, w pełnym wymiarze czasu pracy, pracował przy kontroli produkcji konstrukcji zbrojarskich jak i pracował jako oczyszczacz, przy oczyszczaniu odlewów.

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 j.t.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. 1 stycznia 1999 roku osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymaganych w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn;

oraz

2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego, albo złożeniu wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w niższym wieku emerytalnym niż określona z art. 27 pkt. 1.

Stosownie do treści art. 32 ust. 2 przytoczonej ustawy, dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w obniżonym wieku, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Szczegółowe warunki uzyskania dochodzonego świadczenia reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami). Zgodnie z treścią § 1 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w jego § 4 – 15, oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu, są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia). Okresy pracy w powyższych okolicznościach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia). Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zaś po myśli § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lub w świadectwie pracy, to w orzecznictwie powszechnie przyjmuje się możliwość dowodzenia okoliczności szczególnego charakteru lub szczególnych warunków pracy wszelkimi znanymi prawu procesowemu dowodami (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku, II UZP 998/84, Lex Polonica nr 321128).

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 roku, III AUa 2472/03, Lex nr 151770).

Również w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNP 1996/16/239) podniesiono, iż w postępowaniu przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w § 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń dotyczy postępowania wyłącznie przed tymi organami. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2006 roku (I UK 179/06), Lex nr 342283).

Postępowanie dowodowe przed sądem rozpoczynającym sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych regulowane jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego zawierającymi odstępstwa od ogólnych zasad postępowania dowodowego, z uwzględnieniem dążenia do pełnego wyświetlenia podłoża sprawy, oraz wszechstronnego rozważenia wszystkich kwestii spornych. Nie są w tym zakresie wyłączone, w związku ze staraniami o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury, wątpliwości, co do oceny warunków wykonywania pracy, które mogą być usunięte za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 marca 2000 roku, II UKN 446/99, OSNAPiUS 2001, nr 18, poz. 562; z dnia 8 kwietnia 1999 roku, II UKN 619/98, OSNAPiUS nr 11, poz. 439, OSP 2002 nr 2, poz. 26 z głosem aprobującą T. Binczyckiej - Majewskiej; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, Lex nr 14625 i z dnia 21 września 1984 roku, III UZP 48/84, Lex nr 14630).

Nie jest też wyłączone stosowanie w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych art. 316 § 1 k.p.c., co oznacza, że wydając wyrok sąd musi uwzględnić okoliczności powstałe przed zamknięciem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 roku, II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999, nr 22, poz. 549, oraz z dnia 2 sierpnia 2007 roku, II UK 25/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 293).

Również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 4 września 2012 roku (III AUa 26/12, Lex nr 1217732) podniósł, iż „istotą postępowania odwoławczego od decyzji organów rentowych jest badanie zasadności i legalności zaskarżonych decyzji, lecz żaden przepis proceduralny nie wyłącza stosowania art. 316 § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych”.

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2007 roku (I UK 306/06, Lex nr 47005) podkreślono, iż emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje z tytułu wykonywania konkretnego zatrudnienia, ujętego w odpowiednich wykazach cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku. Osoba taka, wykonująca pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnęła wiek 60 lat mężczyźni (55 lat kobiety), oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym 15 lat w szczególnych warunkach.

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 roku (II UK 337/03, OSNP 2004/22/392) podkreślono, iż „skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku i utrzymanymi jej przepisami w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze”.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2009 roku (I UK 4/09, Lex nr 50922) podkreślono natomiast, iż motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy z 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przyczyniała się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, a osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Identyczny pogląd wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2009 roku (I UK 20/09, Lex nr 515698).

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10, Lex nr 619638; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2012 roku, III AUa 1797/11, Lex nr 1130404).

Natomiast w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 roku (II UK 218/09, Lex nr 590247) podkreślono, iż wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Z faktu, że właściwy minister, kierownik, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy,

Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może, w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych, stanowić negatywną przesłankę dowodową.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 września 2012 roku (III AUa 205/12, Lex nr 1220575) podniesiono, iż kwestia podległości danego pracodawcy określonego ministrowi, nie ma przesądzającego znaczenia przy ustalaniu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, gdyż decyduje przyporządkowanie określonej, w wykazie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, pracy do danej branży przemysłowej, a nie kwestia przynależności pracodawcy do danego resortu.

Natomiast w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 listopada 2013 roku podniesiono, iż „świadczenie pracy jest to dokument prywatny i podlega ocenie, jak każdy taki dokument, jednakże w sytuacji, gdy nie ma podstaw aby zakwestionować go pod względem formalnym, należy mieć na uwadze, że został sporządzony na podstawie dokumentacji pracowniczej i w rezultacie podważenie jego prawdziwości musi opierać się na istotnych i wiarygodnych dowodach, w szczególności dokumentach z akt osobowych”.

W wykazie A dział XIV poz. 24 załącznika do cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, jako praca w szczególnych warunkach jest wymieniona praca przy kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których, jako podstawowe, wykonywane są prace wymienione w wykazie. Natomiast w dziale V powyższego załącznika – budownictwo i przemysł materiałów budowlanych, pkt 4, jako prace w szczególnych warunkach wymienione są prace zbrojarskie i betonarskie. Natomiast w dziale III tego wykazu – hutnictwo i przemysł metalowy, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów.

W zarządzeniu Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego, z dnia 30 marca 1985 roku, w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, zakład pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. U. M. G. z 1985 roku Nr 1 poz. 1), w wykazie A dział III poz. 23 pkt 21, jako praca w szczególnych warunkach wymieniona jest praca przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów, a jako stanowisko wymienione jest stanowisko oczyszczacza odlewów.

Tak więc wnioskodawca, kontrolując jakość produkcji wykonywanych konstrukcji zbrojarskich, pracując razem z zbrojarzami, kontrolując jakość ich pracy na wydziale, w którym były wykonywane powyższe konstrukcje zbrojarskie, wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A dział XIV pkt 24 do cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku. Pracę w kontroli produkcji zbrojarskiej wykonywał bezpośrednio przy stanowiskach zbrojarzy, a praca zbrojarzy jest pracą w szczególnych warunkach. Taka praca wnioskodawcy jest pracą w szczególnych warunkach, gdyż swoją pracę wykonywał w konkretnym środowisku pracy, w którym istnieje narażenie na czynniki szkodliwe dla zdrowia, a pracę tą wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2014 roku (II UK 229/13, Lex nr 1418807) podkreślono, iż „czynności ogólne podjętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji, wykonywanej na tych wydziałach lub oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy, wykonujący prace w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz. 43 ze zmianami), objęte poz. 24 działu XIV, wykaz A, to wyłącznie czynności, które są wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy, wykonywanej w szczególnych warunkach.

Tak więc, jeżeli do okresu pracy 12 lat, 5 miesięcy i 25 dni okresów pracy w szczególnych warunkach, uznanych przez organ rentowy, dodamy okres pracy w szczególnych warunkach od dnia 2 lipca 1984 roku do dnia 5 kwietnia 1988 roku, to wnioskodawca udowodnił, na dzień 1 stycznia 1999 roku, daleko ponad 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach. Do okresu pracy w szczególnych warunkach można wnioskodawcy dodać również okres pracy w pełnym

wymiarze czasu pracy jako oczyszczacz odlewów, przy oczyszczaniu odlewów od dnia 6 kwietnia 1988 roku do dnia 30 kwietnia 1991 roku, kiedy to pracował w ramach eksportu, skierowany do pracy przez (...) w O.

Wnioskodawca udowodnił więc okres wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca udowodnił również 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, ma ukończone 60 lat, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na podstawie art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, emeryturę wnioskodawcy należało przyznać od dnia (...), kiedy to wnioskodawca ukończył 60 lat życia, gdyż wniosek o emeryturę złożył w dniu 19 stycznia 2016 roku.

W tym stanie rzeczy zaskarżona decyzja, zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., podlegała zmianie i orzeczono jak w wyroku.